

Спілкуватися з мером Славутича напрочуд цікаво. Він ерудований фахівець, обізнаний не тільки у своїй сфері, має власний погляд на розвиток міста й країни і багато зробив для того, аби європейські стандарти запанували у Славутичі – київському «острові» на Чернігівській землі.

Креативний мер Юрій ФОМІЧЕВ – про свій «острів Славутич»

– Юрію Кириловичу, це правда, що Славутич до 2064 року не може відокремитися від Київщини і стати, наприклад, так само містом обласного значення, але Чернігівської області?

– Добре, що ви знаєте про 2064 рік. Тоді з цього й почнемо. 2015 року, коли я почав виконувати обов'язки міського голови, у мене була зустріч із тодішнім керівником Київської ОДА. І мова йшла про те, що маємо напружені відносини з РФ, анексію Криму. Росія ж та Білорусь, фактично, одна країна. А Славутич їздив на роботу в Чорнобильську зону через територію Білорусі. Тому, «з вами треба щось робити» – сказав голова ОДА. І була навіть думка, аби виділити ділянку в Іванківському районі та побудувати нове місто, щоби славутичани перейшли туди й відтак уже через українську територію їздили на роботу. Я ж запропонував натомість Славутич до 2064 року залишити як є, бо то є термін, визначений для зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС. І коли роботи будуть завершені, ми підемо до Прем'єр-міністра Яценюка та скажемо: свою місію виконали, настав час щось робити зі Славутичем.

– Цікавий жарт?

– Але це справді дата, що визначена років 15-20 тому для зняття ЧАЕС із експлуатації та перетворення об'єкту «Укриття» в екологічно безпечну систему. Хоча всі розуміють, що це на зазначений час зробити просто нереально. Повертаючись до Славутича – він має статус міста Київської області на території Чернігівщини. І практично кожен новий очільник Київської ОДА (далеко не перший за мою неповну каденцію) починає із того, що, мовляв, навіщо нам «острів» на Чернігівській землі? Чому на Чернігівській землі Київська область? Після Чорнобильської трагедії визначали

розташування міста, де повинні жити люди, що обслуговуватимуть АЕС. Тоді в наказі ще КППРС сказано: побудувати місто для постійного проживання працівників ЧАЕС. По суті, Славутич – це продовження Прип'яті. А то було місто Київщини. Ось така філософія. А сьогодні це, в першу чергу, економічні складові – наповнення бюджету, в тому числі Київської області. Бо Чорнобильська АЕС є великим платником податків, що треба враховувати.

– Вам на Київщині краще, ніж було б на Чернігівщині? Плюси й мінуси.

Так, найкраще це розкласти на плюси й мінуси. А в першу чергу, взагалі-то, треба запитати у самих славутичан. І скажу вам – однастайності не буде. Старше покоління здебільшого вирішує, що до Києва їздити та брати якісь довідки незручно. Хоча сьогодні у нас децентралізація і всі повноваження вже на місцях. У Славутичі діє прекрасний Центр адмінпослуг. І необхідності їхати до Києва немає. А ще кажуть, що в Чернігові тарифи нижчі, то й і в Славутичі так буде. Проте економічна категорія не залежить від області, в якій живеш.

– Молоде покоління амбітне, їм подобається жити на Київщині, бо це столичний регіон. А загалом, зміна статусу – підпорядкування від однієї області до іншої – це великий обсяг бюрократичної роботи, який може викликати чимало протиріч. Що треба враховувати? Межі областей в Конституції незмінні. Отож від'єднання – це Верховна Рада, це 300 голосів, не менше, і щонайменше – 2 сесії. Ще мінус – це найбільший ризик для Славутича, і цього ми точно не хочемо, – Чорнобильська АЕС: найбільший платник податків, понад 40% міського бюджету. Також це великий платник обласного бюджету Київщини. І ми маємо підприємство,

3

чий офіс розташований у Славутичі, а фактична діяльність його – у зоні відчуження. І великий претендент на це підприємство – Іванківський район. Вони завжди кажуть: віддайте нам Чорнобильську станцію. Але це філософія міського бюджетування. Люди сплачують податки, аби відтворювалася міська інфраструктура – працювали дитсадки, школи, басейни, підтримувався благоустрій тощо, там де вони живуть. Ризик, що перейшовши в Чернігівську область, ми втратимо потужного платника податків – є.

– А які ще підприємства у Славутичі сплачують пристойні податки до бюджету?

– Військова частина 3041 – Національна гвардія України – вони охороняють зону відчуження, і той ризик, як і з ЧАЕС, залишається. «Атомремонтсервіс» – ремонтує всі енергоблоки, це близько тисячі працівників. А далі – малий і середній бізнес. У 2000 році

зупинилася генерація енергії на Чорнобильській АЕС. Маю при цьому сказати, що станція після аварії згенерувала енергії більше, ніж до. І для нас, скажу чесно, її закриття стало великою трагедією. Адже підприємство тоді давало 98% міського бюджету, і 8,5 тисячі робочих місць на ЧАЕС ми втратили. Звісно, вся інфраструктура перейшла до міста. І тоді ми прийняли стратегію – розвивати багатовекторну ринкову економіку. Відтак сьогодні малий та середній бізнес – це понад 30% надходжень до міського бюджету. Будівельні організації міста отримали великий досвід на спорудженні об'єкту «Арка». Тепер працюють на кількох майданчиках. І поки безвіз їх не дуже спокушає. Є невеликі підприємства легкої та хімічної промисловості, нове підприємство, котре займається базальтовими технологіями. Ноу хау – сучасне технологічне виробництво, що починає працювати з міжнародною авіабудівельною компанією Airbus. Є деревообробні підприємства.

Креативний мер Юрій ФОМІЧЕВ – про свій «острів Славутич»

<< стор. 1 -

– До речі, а славутицький ліс можна використовувати?

– А ваш (усміхається?) любецький, неданчицький? Коли у мене київські гості запитують, як у вас із радіацією, я так само питаю: "А у вас як?" Загалом, цей стереотип існує. Ми давно вже не користуємося моніторами рівня радіації у місті. А вони при будівництві Славутича були встановлені в багатьох локаціях. Сьогодні сучасний монітор є на будівлі „Атомремонтсервісу“. Усе в нормі. Славутич не є територією Чорнобильської зони та самої станції. Місто розташоване в лісі, у нас гарна артезіанська вода. – мер міста воду п'є з-під крана. Одне з виробництв займається виготовленням дерев'яних будинків на експорт. А відходи деревини ми використовуємо для опалення міста, у нас є кілька великих приватних котельень на альтернативних видах палива в централізованій мережі теплопостачання.

– Чи отримуєте в бюджет міста податок від туристичної галузі. У Чорнобильську зону – на станцію та у Прип'ять плавом пливають іноземці...

– Для нас це завдання на перспективу. Сьогодні ми не маємо великих доходів від туризму. Основний потік іде з боку Іванівського району. Там із Києва пряма дорога. Однак! На першому етапі ми пропонуємо туристам ночувати в Славутичі. Цей проєкт ми назвали романтично „Ніч в музеї“. Бо у нас і місто, як музей. І сам музей Славутича і Чорнобильської АЕС працює і вночі, коли є групи. Туристи також мають нічну екскурсію містом. Таким чином ми хочемо 10% потоку туристів залучити до Славутича. У нас є що продемонструвати. Гарний готель і хороша кухня. А найбільша фішка – вечеря з ліквідатором, який працює на Чорнобильській АЕС. Це ми зробили за зразком американського проєкту „Вечера з астронавтом“. Таке практикують невеличкі міста США, розташовані біля мису Канаверал, де неподалік запускаються космічні кораблі. Це, до речі, може бути цікаво не тільки для нас, а й сусідніх районів Чернігівщини. Ми дуже тісно співпрацюємо з Любечем, Михайло-Коцюбинським, реалізуємо спільний європейський проєкт „Мери за економічне зростання“. В контексті нашого туризму ми бачимо насамперед Любеч, бо там неповторні історичні місця. Чернігів з його пам'ятками також поруч.

Я також зацікавлений, щоб навколо були розвинені багаті села. Їхні мешканці торгують у нас на базарі, працюють на підприємствах. А славутичани купують на Чернігівщині сільські будинки й використовують їх як дачі. Тому ми також зацікавлені, щоб там були потужні ОТГ і максимально допомаємо, де ми можемо це зробити. Ось буквально сьогодні зустрілися із сільським головою Недачичів з приводу навчання школярів сіл у Славутичі. Адже у нас освіта на високому рівні. І 30 учнів неданчицької школи, переконаний, отримують тут досить високий рівень знань.

– Ви мер Славутича й голова ОТГ? І ОТГ у вас – одне місто?

– Класне питання. Дякую. Справа в тому, що Славутич випадає з процесу децентралізації. Бо об'єднуватися з іншими областями неможливо. Ми такий собі острів, поруч немає території Київщини. Ще 2015 року було рішення міської ради, ми направили його до Київської ОДА, аби там визначили Славутич як окрему спроможну громаду. Тоді на нас дивилися дивакуваті. Не знали, що з нами робити. І вважали проблемою. А я сказав, що ми точно не проблема. Бо там на Київщині, кількість народних депутатів на душу населення, що створення ОТГ там буде набагато складніше, ніж у нас. Так воно і сталося. Нас же визначили окремою ОТГ в перспективному плані Київської області. Але назвуть нас так тільки тоді, коли повністю завершиться процес об'єднання. Хоча прямі відносини з Мінфіном ми мали завжди. Як і надходження від ПДФО. І навпаки – ми готові ділитися досвідом, напрацьованим за ці роки. А 2000 рік змусив нас працювати в цьому напрямку набагато раніше. Після зупинки атомної станції ми були на межі виживання: чи буде місто, чи ні. У нас з'явилася багато інституції громадянського суспільства, і підтримки бізнесу, малозабезпечених людей, людей з обмеженими можливостями. Цим напрямом увага приділяється вже багато років.

– 2017 року ви мали проблему – місто відключили від газопостачання за борги...

– Історія ця також починається з відключення АЕС. Славутич дуже гарно розвивався, коли станція працювала. Наприклад, один блок АЕС давав виручку в день – 980 тисяч доларів. Та коли закрили ЧАЕС, достроково, абсолютно політично, це була трагедія ще й через те, що ліквідатори поклали своє життя й здоров'я і за те, аби станція працювала. Тож люди не розуміли: навіщо ж було все відновлювати? І тоді держава нам гарантувала, що Славутич сам-на-сам із цієї проблемою не залишиться. Тому було створено вільну економічну зону, яка пропрацювала лише 5 років – до 2005-го. Є ще дотація на утримання інфраструктури. А вона в Славутичі така, що і у Європі подібного міста не знайдеш. У нас багато працює іноземців. Так от, один із керівників американського проєкту, коли з доньками й дружиною повертався на Батьківщину, казав, що в США, де він живе, таких умов для дітей у його сім'ї ніколи не буде. Дотація та максимально дорівнювала 10 мільйонів. І з того часу багато років не змінювалася взагалі! Тому ми мали, утримуючи інфраструктуру, чимось пожитувати. Отож отримали борги за несплачений газ. Це припало на мою каденцію, коли „Нафтогаз“ відключив газ. Нам тоді допомогла приватна котельня. Тому діти в школах і дитсадках, пацієнти в лікарнях почувалися комфортно. А ми інтенсивно шукали гроші. І знайшли. Частину заплатили, частину реструктуризували через рішення суду. І ми й сьогодні ще гасимо ті борги за графіком. Сьогодні ще будується ТЕЦ на альтернативному паливі. І шанс до повного заміщення газу у нас є. Це, зазначу, справжній енергоринок, коли споживач може впливати на ціну.

– А проєкт „Сонячне Місто“?

– Це перший в країні муніципальний кооператив. І ми – наше КП „Агенція Регіонального Розвитку“, – його учасники. Уже перші три сонячні електростанції у нас працює. Цей проєкт, який дає можливість кожному мешканцю долучитися до альтернативної енергетики. Маємо дуже привабливі умови за зеленим тарифом. Багато хто інвестував у це. До слова: один мегават – це один мільйон доларів. Побудувати навіть на 50 кіловат електростанцію коштує 50 тисяч доларів. Пересічному громадянину України це не під силу. А в наш енергетичний кооператив можна було інвестувати щонайменше 15 тисяч гривень. І стати співвласником електростанції та отримувати доходи. Маю сказати, що кооперативний рух у Європі, США дуже розвинений. І таким чином люди вирішують спільні проблеми мінімумом ресурсів. А наш кооператив має ще соціальну складову – 5% від чистого прибутку ми направляємо у фонд розвитку та енергоефективності міста на різні заходи, розвиток інфраструктури.

– Торік я брала участь у міжсекторальному засіданні з житлово-комунального господарства та інформаційних технологій в рамках проєкту „Активізація малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах України та Білорусі“. Відбувалося воно в Гомелі. І всіх, і білорусів зокрема, зацікавили і розвиток вашої ІТ-сфери, й новації у ЖКГ.

– Так, у нас є декілька ІТ-компаній. Вони більше місцевого рівня, але динамічні. І є кілька десятків ІТ-фрілансерів, котрі живуть у Славутичі, дехто сюди переїхав. Їм тут комфортно. У нас якісний Інтернет – три незалежні канали. Ми програмістів підтримуємо і даємо свої муніципальні замовлення.

– Наприклад, додаток „100 дрібниць“ – розробка місцевих айтишників. Для цього додатку люди можуть сфотографувати проблему, по Інтернету її відправити. І наші управління одразу бачать, куди докласти рук. Ми вже беремо участь і у схожих всеукраїнських проєктах. А стосовно ЖКГ – з 2001 року в Славутичі немає ЖЕКів. І врешті 2 роки тому країна збагнула, що так може бути й запровадила систему управителів. На той час у нас була єдина муніципальна структура – управлінська компанія „Житлово-комунальний центр“, яка замовляла всі послуги для населення і була буферною зоною між постачальниками послуг та мешканцями. Сьогодні ми отримали справжній ринок управителів. Є вже дві приватні структури. Послугами муніципальної компанії користуються 80% жителів Славутича. А 20% ризикнули й перейшли до приватників. І це добре, що люди шукають кращого для себе. Саме це за-

цікавило тоді білорусів. Раніше ми навіть виграли всеукраїнський грант та організували навчальний центр з цього питання.

– Технопарк побудували?

– Будуємо Але це буде інноваційний індустріальний бізнес парк. Невеликий. Трохи більше 1000 метрів. Є стара будівля, ми її переформатуємо, щоби стартапи й молоді підприємці могли отримувати на початку своєї діяльності можливість для нових проєктів без великих капіталовкладень. Це будуть і виробничі, й офісні приміщення з готовою інфраструктурою. Влітку об'єкт здамо на експлуатацію. Це європейський проєкт, який ми реалізуємо спільно з Любечкою та Михайло-Коцюбинською ОТГ.

>> стор. 7

Креативний мер Юрій ФОМІЧЕВ – про свій «острів Славутич»

<< стор. 3

– *Болюча тема – захоронення ядерних відходів. Хоча славутичани на неї, здається, дивляться інакше.*

– Мова про відходи чи про відпрацьоване ядерне паливо?

– *Мабуть, про те й інше. Але зізнаюся, часто це некомпетентно не дуже розмежовується...*

– Відпрацьоване ядерне паливо – це стратегічний продукт. Те, що залишається, коли АЕС згенерувала електроенергію. І використовується воно лише на 20%. Технології не дозволяють інакше. І весь світ його зберігає, очікуючи, що технології зміняться. А відходи також є. Їх нікуди не подінеш. І ще років 100 ми про це турбуватимемося, очікуючи новітніх технологій з утилізації. Щодо відходів з Європи. На мій погляд, це не дуже реально. Провезти їх через кордони... Та один крок в ядерній енергетиці – це два роки різних узгоджень і дозволів. А паливо має певні вимоги до зберігання. Це пенали зі стержнями. Технологія зберігання, американська, – найкраща у світі, її використовують французи. Ми будемо другими. Так, це небезпечно. Чорнобиль і Фукусіма тому приклад. Хоча це екологічна енергетика. Але ми захищені сучасними технологіями. Сховище ядерного палива є на Запорізькій АЕС. А Чорнобиль об'єктивно існує. Китайці, наприклад, кажуть, що ми, даруйте, щасливі, бо у нас є Чорнобиль. А вони мають шукати місце під це. Період напіврозпаду трансуранових елементів, які є в зоні відчуження, від 30 до 100 тисяч років. Для нас це практично назавжди. Політично на цьому можна спекулювати. Нам кажуть – ви ж там не живете, вам байдуже. А те, що 4,5 тисячі мешканців Славутича щодня їздять в зону на роботу?.. Тепер інша складова. А де сьогодні зберігається ядерне паливо? В Росії! Ми за це платимо 200 мільйонів доларів у рік. Там це паливо закривають у скло і повертають назад. От вам до політичної і стратегічної складових – ще й економічна – 200 млн. Тому сховище ядерного палива – це стратегічний об'єкт, це економічний плюс і перспектива.

– *Вільна економічна зона є, але не працює. Хоча були у ній різні преференції, з тими ж податками. А не можна її знову запустити?*

– Я вважаю, що це єдиний шлях сьогодні для України, аби стати розвиненою країною. Так, вільна економічна зона сьогодні у нас існує на папері, а преференції були з 2000-го по 2005 рік. Ми тоді залучили понад 50 мільйонів доларів інвестицій, було створено 2000 робочих місць. А найголовніше – преференції. Хоча Мінфін каже, що це втрати для бюджету. Вважаю таке однобоким поглядом на процес. Спеціаль-

на економічна зона Славутича дала за 5 років надходжень до бюджетів усіх рівнів у чотири рази більше, ніж отримала преференцій. Аби її не було, то і податків би теж не було. Але досі нас не розуміють... Вважаю, вся Україна має стати зоною преференцій. Особливо міста умовно-депресивного напрямку з важкою логістикою. І це зовсім не преференції, а вирівнювання можливостей! Коли на місцях приймаються рішення. Преференції можна робити за напрямками. Наприклад, чому не зробити в Чорнобилі, колишньому райцентрі, казино? Для нього це шанс для розвитку.

– *Освітянська сфера у вас чудова. А як із медициною?*

– Важке питання. До нашої лікарні їдуть з навколишніх сіл. Лікуємо їх, як своїх. Хоча нам кажуть, що від цих територій ми недоотримали чимало коштів. А лікарню ми зробили комунальним підприємством наприкінці 2018 року. Вона до цього була на балансі Міністерства охорони здоров'я України. Дуже велика, дуже занедбана. Нині чимало ресурсу витрачаємо на неї, хочемо залучити нове обладнання, шукаємо приватні інвестиції. Бо інфраструктура є, заклад розрахований на 70 тисяч людей. Потенціал великий, але сьогодні це проблема. І славутичани поки що, маю сказати, більше довіряють чернігівським лікарям. Ми ж сьогодні набираємо новий персонал, дооснащуємо відділення.

– *Юрію Кириловичу, ви мер, якого люблять? Ви з півдня України. Прижилися тут? Родині подобається Славутич?*

– У нас тут гарно. Радіації немає. Нещодавно вимірювали. Я справді з півдня. Але нинішні ліси і місто мені сподобалися. З дружиною познайомилися студентами. Одружилися. Стали жити в Славутичі. Виховали двох дітей. Старшому синові 24 роки. Молодшому – 17. А чи люблять мене славутичани? Треба в них питати. Сучасний же тренд політики: найлайливіше слово – це чиновник. Треба презавантаження. Треба будувати потужну систему державної влади, бо недовіра до неї нам боком вилізе.

– *На вибори йдете?*

– Коли дочекаємося їх, тоді скажу. Але я точно знаю, хто буде мером Славутича.

– ?

– Той, кого оберуть славутичани. Без мера місто не залишиться. Люди сюди приїхали серйозні, налаштовані на роботу, з активною життєвою позицією. Тому й громада активна.

– *Ваше життєве кредо?*

Ще зі студентських часів – найважливіше професіоналізм. Хоча на позиції мера це непросто. Досвід набуваєш уже на посаді.

Спілкувалася Людмила
ПАРХОМЕНКО